

PERSONÁLNA, SPOLOČENSKÁ A PROFESIJNÁ PRÍPRAVA KADETOV AOS PROSTREDNÍCTVOM VÝUKY RELIGIONISTIKY

Tomáš HUĎA

PERSONAL, SOCIAL AND PROFESSIONAL TRAINING OF AOS CADETS THROUGH THE TEACHING OF RELIGIOUS STUDIES

Abstract:

The presented study was created as a contribution that was presented at the international scientific conference entitled New trends of professional training in the armed forces and security forces held on May 23, 2024 at the Academy of the Armed Forces of General Milan Rastislav Štefánik in Liptovský Mikuláš. It goes without saying that it does not cover the entire issue in the field, which is extremely extensive and complex. It offers an overview and basic general information about the science of religious studies. Subsequently, it addresses specific reasons why the spiritual essence of a person, his religiosity and the epistemology of spiritual realities in the personal, social and professional modality of a military professional should not be forgotten when preparing future officer-leaders.

Keywords: *dimension, reasons, religiosity, religious studies, spiritual*

ÚVOD

Predkladaná štúdia vznikla ako rozšírený príspevok, ktorý odznel na medzinárodnej vedeckej konferencii s názvom *Nové trendy profesijnej prípravy v ozbrojených silách a bezpečnostných zboroch* konanej dňa 23. mája 2024 na Akadémii ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši (AOS). Je len samozrejmé, že nevyčerpáva celú problematiku v odbore, ktorá je mimoriadne rozsiahla a komplexná. Ponúka prehľad a základné všeobecné informácie o vede, ktorou je religionistika. Následne sa venuje konkrétnym dôvodom, prečo by sa pri príprave budúcich dôstojníkov-lídrov nemalo zabúdať na duchovnú podstatu človeka, jeho religiozitu a epistemológiu duchovných realít v osobnej, spoločenskej a profesijnej modalite vojenského profesionála.

1 ČO JE RELIGIONISTIKA

Religionistika je teoretická a empirická veda o náboženstvách, a to nie len o inštitucionalizovaných a formálne registrovaných náboženstvách, ale aj o náboženských hnutiach a spoločenstvách, ktoré sa snažia získať spoločenský status a verejný kredit.

Názov religionistika je odvodený z latinského slovesa *re – ligere* (znovu zviazať) v zmysle objavovať všetko to, čo spája človeka s transcendentnom. Najpresnejšie definuje religionistiku Komorovský ako empirickú, antropologickú vedu, ktorá skúma náboženské štruktúry sveta historicky a fenomenologicky ako zložitý, mnohvrstvový jav z aspektu psychického, sociálno-kultúrneho i z aspektu viery človeka v určitú transcenciu, t. j. v interdisciplinárnej perspektíve (Komorovský, 1997).

Religionistika skúma podstatu náboženstiev, ich štruktúru, sociálnu funkciu, dejinný vývoj, morálno-etické a kultúrno-spoločenské dôsledky na život jednotlivca či religióznej society. V súčasnosti sa využíva aj pri sociálnej inklúzii v multireligióznych ambientoch (napr. teológia oslobodenia v menej rozvinutých krajinách Latinskej Ameriky sa angažuje za práva chudobných a marginalizovaných komunít). Pri svojom bádání, zachovajúc si neustrannosť a ideologickú nepredpojatosť, nepriorizuje žiadne konkrétne náboženstvo. Kriticky a racionálne reflektuje individuálny a spoločenský príspevok náboženstiev, a axiologicky porovnáva základné premisy v jednotlivých náboženstvách (Hudá, 2021).

V tejto perspektíve je človek je chápaný ako *Homo religiosus*, človek náboženský. Znamená to, že už od svojho prapočiatku mal človek v sebe základný mechanizmus, ktorý ho nútil transcendovať seba samého k entite, ktorá ho nejakým spôsobom presahovala. Základným pojmom v zornom poli religionistiky však nie je boh či božstvo, ale religiozita (náboženskosť). Je to jedna zo základných antropologických konštánt. Jedná sa tu o schopnosť človeka prisúdiť niekomu alebo niečomu metafyzický charakter a následne ho/to inštitucionalizovať a uctievať. Ak sa religiozita koncentruje k božstvu, môžeme ju označiť za metaempirickú. Ak však ustrnie pri úcte receptibilného objektu, získava pozitivistický charakter (napr. kult osobnosti, čiže prehnaná úcta človeku alebo prehnaná závislosť na konkrétnej veci).

1.1 Metódy a subdisciplíny religionistiky

Religionistika ako vedná disciplína musí mať okrem objektu poznávania (religiozita, boh, božstvo) aj vlastné metódy štúdia, ktoré v konečnom dôsledku pomáhajú začleniť získané poznatky do uceleného vedného systému:

- dedukcia, indukcia,
- komparácia,
- štúdium posvätných textov a ich exegéza,
- štúdium zvykov a tradícií.

Najefektívnejšou metódou štúdia religionistiky sa javí komparácia náboženských fenoménov (zvykov, kultu, obradov a pod.). Určitým otáznikom sa javí možná religiózna predpojatosť bádateľa, ktorý zákonite porovnáva skúmané náboženské fenomény cez optiku svojej konfesijnej orientácie. Až do toho bodu by to bolo akceptovateľné. To však môže generovať ťažkosť práve vtedy, keď svoju náboženskú preferenciu začne považovať za jediný vzťažný bod, prostredníctvom ktorého interpretuje všetko skúmané. Preto je pravdou, že

religionista bez konkrétneho náboženského vyznania môže objektívne vyhodnotiť komparatívne náboženské fenomény, avšak religionista-kresťan na základe svojej náboženskej empirie ľahšie dokáže preniknúť do porovnáwanej problematiky. Medzi subdisciplíny religionistiky patrí:

- Historická religionistika, ktorá skúma regionálne náboženské predstavy a náležité historické náboženstvá – sinológovia, iránisti, hindológovia, tibetológovia, asyriológovia, egyptológovia, arabisti, klasickí filológovia, germanisti
- Komparatívna religionistika sa zameriava na vzájomné porovnanie náboženských fenoménov
- Kontextuálna religionistika skúma mimonáboženské aspekty rozličných religiozít. Príkladom je psychológia náboženstva, kultúrna antropológia alebo fenomenológia náboženstva (Huďa, 2021).

1.2 Výuka religionistiky na akadémii Ozbrojených síl

Po tom, čo sa v roku 2009 výuka religionistiky ako povinného predmetu na AOS zrušila, bolo potrebné začleniť poznatky z religionistiky do iných predmetov, čo sa v konečnom dôsledku ukázalo ako iluzórne. Vhodný čas jej opätovného znovuzaradenia do učebných plánov nastal na jeseň roku 2020 najmä vďaka iniciatíve vojenského duchovného na AOS Tomáša Huďu.

Výuka religionistiky sa realizuje ako výberový predmet v zimnom semestri 2. ročníka v 1. stupni vysokoškolského štúdia a zatiaľ nedosiahla štatút povinného predmetu. Okrem vhodnej odbornej a vedeckej literatúry (predovšetkým časopis Rozmer) sa ako hlavný študijný materiál používa vysokoškolské skriptum od prednášajúceho s názvom *Religionistika pre vojakov; Úvod do náboženského myslenia v podmienkach OS SR* (Huďa, 2021). Hodnotenie prihlásených poslucháčov sa realizuje prostredníctvom priebežného hodnotenia, vyhotovenia a predstavenia prezentácie na určenú tému, spracovanie eseje na zadanú tému a v prípade potreby aj osobného ústneho pohovoru.

2 RATIONES PRO QUO ALEBO DÔVODY, PREČO UČIŤ RELIGIONISTIKU

Dôvody prečo učiť religionistiku analyzujeme v štyroch dimenziách. Sú to:

1. Personálna dimenzia.
2. Gnozeologická dimenzia.
3. Sociálno-relacionálna dimenzia.
4. Profesionálna dimenzia.

2.1 Personálna dimenzia; posilnenie individuálnej religiozity

Prvým dôvodom, prečo je vhodné vzdelávať kadetov AOS v predmete religionistika je personálna (osobnostná) dimenzia. Kadet sa konfrontujú s poznatkami z iných inštitucionalizovaných náboženstiev, konfesií a religiozít sám konfrontuje so svojím osobným duchovným svetom, ktorý v ňom generuje otázky po hlbšom identifikovaní sa s cirkvou

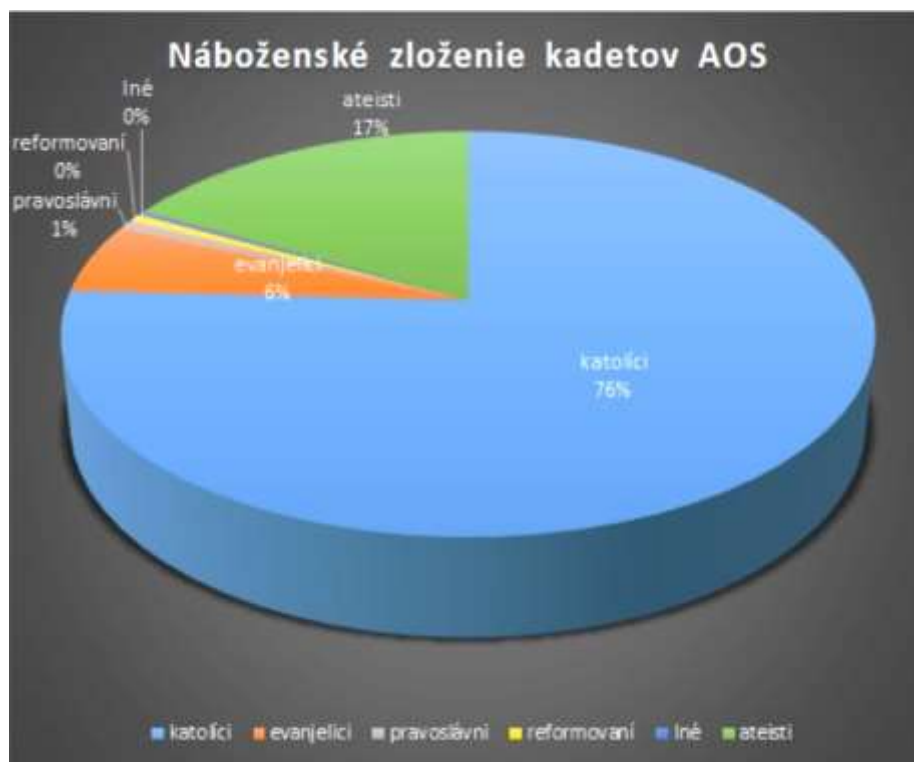
(cirkevným spoločenstvom) do ktorej patrí. Táto dimenzia je vlastná najmä veriacim kadetom. Má dve úrovne: vnútornú (osobnú), a vonkajšiu. Vnútorná úroveň je charakteristická vlastným rozhodnutím sa pre boha (*fides qua*). Je to priestor, do ktorého okrem samotného protagonistu nikto nevstupuje. Vonkajšia úroveň je spätá s určitým organizovaným náboženstvom ako spoločenstvom rovnako veriacich ľudí (*fides quae*). Pri štúdiu religionistiky sa kadet má sám seba pýtať, ako môžu naučené poznatky obohatiť jeho duchovný život v jeho vlastnej cirkvi. Tu môžeme hovoriť o duchovnej autoafirmácii. Ako príklad z vyučovania religionistiky môžeme uviesť vlastnú konfrontáciu s budhistickým pojmom *Bódhisatva*. Je to Budhov nasledovník; je zároveň altruista, ktorý napriek oslobodeniu sa od vlastného ja donekonečna odkladá svoje oslobodenie (nirvánu), aby tak uľahčil cestu iným (Storig, 1991). Duchovná autoafirmácia nastáva v poznaní, že kresťan tu nachádza podobnosť so vzorom svätca, ktorý dokáže obetovať vlastný komfort a benefity pre dobro a večnú spásu blížneho.

Potreba vzdelávania kadetov v religionistike pramení aj z náboženského zloženia kadetov na AOS. Na základe vlastných výskumov je na AOS 83 % kadetov hlásiacich sa k nejakej kresťanskej cirkvi. Iba necelých 17 % kadetov sa nehlási z žiadnej cirkvi a vyhlasujú sa za neveriacich a ateistov.

Tabuľka 1 Percentuálne zastúpenie vierovyznaní medzi kadetmi AOS

	Katolíci (r.kat, gr. kat)	Evanjelici a.v.	Pravosláv ni	Reformovaní	Iné	Bez vyznania
1.ročník	75 % (69,7+5,3%)	4,5%	0,9%	0,9%	-	18,7%
2.ročník	76,8% (67,9%+8,9%)	5,3%	0,9%	0,9%	0,9%	15,2%
3.ročník	77,4% (67,9%+9,5%)	6%	1,2%	0%	0%	15,4%
4.ročník	79,7% (65,6%+14,1%)	7,8%	0%	1,5%	1,5%	9,4%
5.ročník	68,3% (62%+6,3%)	6,3%	0%	0%	0%	25,4%
Absolv.	76,5% (69,5%+7%)	4,7%	1,2%	0%	0%	17,6%
SUMA	75,8% (67,5%+8,3%)	5,6%	0,77%	0,58%	0,4%	16,9%

Zdroj: vlastné pracovanie

Graf 1 Grafické znázornenie náboženského zloženia kadetov AOS v akademickom roku 2023/2024
Zdroj: vlastné spracovanie

Pre úplnosť uvádzame aj porovnanie kadetov hlásiacich sa ku konkrétnej denominácii v porovnaní s výsledkami so sčítania obyvateľstva z roku 2021.

Tabuľka 2 Porovnanie výsledkov AOS s údajmi štatistického úradu SR a rozdiel vo výsledkoch z pohľadu AOS

	Katolíci (r.kat, gr. kat)	Evanjeli a.v.	Pravoslávni	Reformovaní	Iné	Bez vyznania
AOS	75,8% (67,5%+8,3%)	5,6%	0,77%	0,58%	0,4%	16,9%
Celoslovenský priemer	59,8% (55,8%+4%)	5,3%	0,9%	1,6%	2,1%	23,8%
Rozdiel (+ AOS)	+ 16% (11,7%+4,3%)	+ 0,3%	- 0,13%	- 1,02%	- 1,7%	-6,9%

Zdroj: Huďa, 2023

Na základe vlastným výskumov tiež konštatujeme, že postpandemická religiozita na AOS je o čosi nižšia ako v predpandemickom období. Dokazujú to dosiahnuté Rozdiely v predpandemických a postpandemických mesiacoch a rokoch, však nie sú nijako významné. Naopak; počty účastníkov bohoslužieb každým postpandemickým rokom stúpajú a možno predikovať, že už v roku 2024 sa štatistické priemery vyrovnajú tým z roku 2019 alebo ich dokonca mierne prekonajú.

Graf 2 Priemerná účasť veriacich na bohoslužbách za obdobie rokov 2019 – 2023
Zdroj: vlastné spracovanie

V tomto bode sa môže vynoriť otázka, či dobrý kresťan je zároveň dobrý vojak? Odpovedať na danú otázku je nesmierne zložité a zasluhuje si oveľa väčší priestor na osobitnú diskusiu či vlastné bádanie. Na uvedenú otázku však môžeme odpovedať na základe skúseností. Ak kresťan žije autenticky svoj život ako kresťan a snaží sa byť pre svoje okolie prínosom až do sebadarovania ako Ježiš Kristus, môžeme konštatovať, že v prostredí takto zmýšľajúcich veriacich by sme medzi vojakmi – dobrými kresťanmi nemali nájsť zlých vojakov.

Na záver môžeme konštatovať, že poznanie ostatných náboženstiev je teda možným interpretačným rámcom vlastnej religiozity a prebúdza v človeku túžbu po vlastnej duchovnej renesancii.

2.2 Gnozeologická dimenzia; amplifikácia gnozeologických vedomostí

Hypertrofizácia súčasného konzumného spôsobu života paradoxne generuje zvýšený záujem o spiritualitu i duchovnú podstatu človeka i sveta, v ktorom žije. Najmä západná Európa eviduje u mladých ľudí takmer žiadny záujem o kňazské povolania, napriek tomu narastajú počty tých, ktorí z vlastnej vôle vstupujú do kresťanských aj nekresťanských kontemplatívnych kláštorov. Zvýšený záujem o prísny spôsob prežívania duchovnosti v odlúčenosti a ústraní je prejavom veľkého záujmu o religiozitu.

V podmienkach AOS mnohí kadeti bez konkrétneho vyznania či neveriaci sa zaoberajú otázkami po entitách, ktoré prekračujú horizont ľudského poznania, ba dokonca sami slobodne učinili experiment s eventuálnou prítomnosťou absolútna v hraničných životných situáciách. Spomenieme len jeden príklad neveriaceho kadeta, ktorý pred poslednou šancou absolvovať skúšku, ktorá rozhodovala o tom, či zostane a AOS alebo ju bude musieť opustiť, sa začal spontánne modliť a jeho modlitba bola napokon vypočutá.

Záujem o výberový predmet Religionistika osciluje, zatiaľ sa vždy na predmet zapísalo minimálne 9 študentov. V akademickom roku 2020/21 to bolo 9 študentov, v roku 2021/22 34

študentov, v roku 2022/23 to bolo 15 študentov a v roku 2023/24 10 študentov. Tento stav možno považovať za uspokojivý.

Okrem štúdia predmetu narastá záujem o výber záverečných prác z religionistiky. K aprílu 2023 bolo obhájených 5 bakalárskych prác spracovaných na tieto témy:

- Religiózne prvky v teroristických skupinách na Blízkom východe
- Džihád. Od náboženských fundamentov k náboženskému fundamentalizmu
- Náboženské pozadie arabsko-izraelských vojen (1948 - 1973)
- Rytierske rády v období krížových výprav
- Prvky religiozity v polovojských a branných skupinách Slovenského štátu (1939 - 1945).

K rovnakému dátumu čakajú na obhájenie dve bakalárske a dve diplomové práce zamerané na religiózne aspekty vojenských historických reálií (Religiózne aspekty Cypruského konfliktu, Náboženské pozadie protihabsburských stavovských povstaní, Náboženské pozadie teroristických útokov v Európe v 20. a 21. storočí alebo Spravodlivá vojna v judaizme, kresťanstve a islame, a pod.). Záujem je aj o referáty a eseje z religionistických tém, ktoré sú súčasťou záverečného hodnotenia.

2.3 Sociálno-relacionálna dimenzia

Tento dôvod v prospech výuky religionistiky nadväzuje na gnozeologické predikáty. Človek je produktom doby, v ktorej žije, je produktom kultúry, tradícií, sociálnych vzťahov a interakcií, v ktorých je formovaný. Práve tradície sú vo vojenskom prostredí dôležitou entitou ovplyvňujúcou hodnoty vojaka. Prispievajú k vlastenectvu, k úcte vlastného národa, k pietnej úcte hrdinov a k dodržiavaniu požiadaviek etického kódexu vojaka. Mimoriadny dôraz je treba prisúdiť hodnote, ktorou je rodina a ktorá dáva všetkým vyššie spomenutým hodnotám špecifický zmysel. V náročnom vojenskom prostredí je rodina inštanciou, kde vojak zažíva pokoj a stabilitu. Predovšetkým v prostredí medzinárodného krízového manažmentu¹ je podpora vzájomnej spolupatričnosti členov rodiny element, ktorý stmeluje. V neposlednom rade hodnota rodiny je zásadným spôsobom spätá so sviatkami, najmä kresťanskými sviatkami, akými sú najmä Veľká noc a Vianoce. Nemusíme ani pripomínať, aké dôležité sú pre naše rodiny spomínané sviatky. Religionistika, ktorá okrem iného skúma aj tradičné hodnoty z pohľadu rôznych náboženstiev, môže prispieť k lepšej apropriácii spomenutých hodnôt ozrejmujuúc ich pôvod, kvalitu a zmysel.

Netreba zabúdať na fakt, že tradičné kresťanské sviatky tak významné pre kvalitné prežívanie rodinných väzieb aj v rodinách profesionálnych vojakov nie sú anachronizmy. Pri prenikaní do dejín ich pôvodu, významu a súčasnej fenomenológii sa pri štúdiu religionistiky komparáciou dostávame aj k porovnaniu s ich predkresťanskými či mimokresťanskými formami v judaizme a islame. Pri štúdiu vlastenectva zisťujeme, že naši velikáni a hrdinovia novodobých dejín mali väčší či menší vzťah s kresťanstvom.

---

¹ Ďalej len MKM

Potreba vzdelávania religionistiky a musí zamerať aj na nežiadúce efekty deštrukčných náboženských hnutí a ich dopad na tradičné hodnoty, akou je rodina. Konverzia k novým náboženským hnutiam (sektám) je dnes veľkou duchovnou aj spoločenskou záťažou a vedie k bolestnému odcudzeniu. Tieto samozvané a tzv. samospasiteľné náboženské hnutia prevažne indoázijskej proveniencie sú značne rizikové najmä vzhľadom na ich permanentnú snahu relativizovať osvedčené hodnoty západnej kultúry. Kult osobnosti zakladateľa je v nich tak zásadný, že si ten bezpodmienečne vyžaduje slepú poslušnosť a z toho plynúcu stratu slobody, zanechanie doterajšieho spôsobu života aj so sociálnym a vzťahovým zázemím. Všetko, čo odporuje ideám zakladateľa je nepochopenie jeho mierového poslania (Rakovský, 1999). Bývalý stúpenec takejto sekty z odstupom času konštatuje: *„Uplynuli dva roky a môj život sa úplne zmenil. Všetko, čo nesúviselo s dieraním v Centre, šlo stranou. Manželka, dieťa, rodičia, priatelia. Dokonca som dal v práci výpoveď, len aby som mohol vycestovať za svojim učiteľom do New Yorku.“* (Štraus, 2022, s. 17) To všetko vedie k izolácii, manipulácii, závislosti a k blasfemickému bezbrehému elitárstvu. V práci je takýto kolega buď vystavený strate sústredenia, myslí len na to, čo bude, keď sa po práci vráti k „vyvoleným“. Alebo nastane opačný efekt, keď aj kolegov kompulzívne obťažuje svojimi novými objavmi v duchovnom živote a presvedča svoje okolie o jedinečnosti a exkluzívnosti svojho nového presvedčenia. Je len samozrejmé, že ich považuje za ľudí nižšej kategórie, pretože ešte neprežili pravé osvietenie. Takýto element destabilizujúci základné hodnoty (rodina, manželstvo, obrana štátu) je nielen v podmienkach OS SR nežiadúci.

Nie každý, kto si uvedomí svoj omyl nájde silu vrátiť sa k svojim koreňom. V jeho duchovnom svete ostávajú však dlhotrvajúce rany: *„Sekta spôsobila zmätok v mojej hlave a zbavila ma schopnosti slobodne sa rozhodovať.“* (Rakovský, 2022, s. 23). *„Odtlačok sektárskeho myslenia som si však v sebe niesol ešte niekoľko rokov.“* (Štraus, 2022, s. 22). V ideálnom prípade človek zachytí včas potrebu zmeny a vie požiadať o pomoc a vhodnú podporu vo svojom okolí. Nie vždy sa ihneď objaví pomocná ruka. Odborníci v psychológii odporúčajú, aby sa cesta z nepríjemnej situácie hľadala tak, dlho, až ju človek nájde s rizikom, že to bude dlhá cesta, na ktorej bude potrebný skúsený a dobrý radca (Štraus, 2023).

2.4 Profesionálna dimenzia

Tento dôvod v prospech výučby predmetu religionistika nadväzuje na gnozeologické predikáty v oblasti religionistiky. Dôstojník OS SR je pri výkone štátnej služby, najmä v prostredí MKM vyzvaný k profesionalite ohľadom vedomostí spojených s kultúrno-náboženskými otázkami. Komplexnosť krízových situácií v MKM a správne riešenie eventuálnych konfliktov si totiž vyžaduje znalosti základných kultúrnych, náboženských a spoločenských špecifik, ktoré je nutné považovať za imperatívy najmä v oblasti rituálnych tradícií (iniciácia po narodení, svadba, pohreb), náboženského obdobia pôstu (Ramadán), stolovania, umenia a i.

Nesprávna a necitlivá konfrontácia s cudzími ištitucionalizovanými formami religiozity môže byť veľmi nebezpečná najmä v komunikácii s miestnym civilným obyvateľstvom. Možné

neznalosti z kultúrnych, spoločenských a náboženských oblastí totiž nikoho neospravedlňujú. Ako príklad môžeme uviesť slovenského vojaka pôsobiaceho v rámci MKM v moslimskom prostredí, ktorý chcel podporiť miestneho zamestnanca pracujúceho v slovenskom kontingente, ktorému zomrel brat. Jeho účasť na pohrebe bola síce z nášho pohľadu vyjadrením spolupatričnosti a sústrasti zamestnancovi, avšak svojou prítomnosťou na moslimskom pohrebe konanou *bona fidae* vzbudil pohoršenie a nevôľu. Nie preto, že bol nemoslim, ale preto, že nepoznal pradávnú moslimskú tradíciu, podľa ktorej sú na pohrebe prítomní len muži z najbližšej rodiny. Pre ostatných priateľov a známych zosnulého sa na štyridsiaty deň po smrti koná zádušný obrad (Al-Sbenaty, 2002; Halík, 2006).

3 KONKLÚZIE A PROPOZÍCIE PRO FUTURO

Na základe uvedených dôvodov navrhujeme:

1. pri úprave študijných programov zmeniť status religionistiky z výberového predmetu na povinný predmet (pre študijný odbor Bezpečnosť a obrana štátu), alebo na povinne voliteľný (pre ostatné odbory),
2. prepracovať platný informačný list z Religionistiky podľa potrieb MKM a OS SR
3. umožniť výuku aj na 2. stupni vysokoškolského štúdia pre študijný odbor Bezpečnosť a obrana štátu vo forme prednášok a cvičení,
4. vytvoriť vysokoškolskú učebnicu/skriptá s názvom Aplikovaná religionistika v podmienkach OS SR, ktorá by obsahovala konkrétne texty týkajúce sa vojenských reálií v rôznych náboženstvách (napr. spravodlivá vojna, legitímna obrana, skutok s dvojitým efektom, náboženské situácie...) ako aj základný manuál správania pre vojaka vykonávajúceho štátnu službu v podmienkach MKM.

ZÁVER

Uvedené dôvody v prospech výuky religionistiky boli definované na základe potrieb pri výchove a vzdelávaní nových dôstojníkov ako lídrov, ktorí budú ovládať tak odborné, ako aj kultúrno-náboženské znalosti a zručnosti. Napokon lídrom sa stane len ten vojak, ktorý dokáže neinvazívne implementovať svoju religiozitu do prioritizácie vlastných hodnôt ako sú úcta, odborná kompetentnosť, striedmosť, rozhodnosť, miernosť, spravodlivosť a i., ako aj do profesijných, často veľmi komplexných vzťahov tak, že sa stane **nasledovaniahodný** v zmysle deontologickej etiky povinnosti.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- AL-SBENATY, A. 2002. *Islam – viera a náboženstvo*. Bratislava : Alja, 2002. 160 s. ISBN 80-968262-1-2.
- HALÍK, T. 2006. *Prolínání světů. Ze života světových náboženství*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2006. 280 s. ISBN 80-7106-834-9.
- HUĎA, T. 2021. *Religionistika pre vojakov. Úvod do náboženského myslenia v podmienkach OS SR*. Liptovský Mikuláš : AOS, 2021. 122 s. ISBN 978-80-8040-614-1.

- HUĎA, T. 2023. Religiozita kadetov Akadémie ozbrojených síl v celonárodnom kontexte: Spoločenský záťaž alebo šanca s víziou? In: *Vojenské reflexie*, rok 2023, č. 1, s. 104-121. ISSN 1336-9202. <https://doi.org/10.52651/vr.a.2023.1.104-121>
- KOMOROVSKÝ, J. a kol. 1997. Religionistika a náboženská výchova: Terminologický a výkladový slovník. Bratislava : F. R. & G., 1997. 421 s. ISBN 80-85508-36-2.
- RAKOVSKÝ, B. 2022. Bez slona na pleciah. In: *Rozmer*, 2022, roč. 25, č. 4, s. 16 – 22. ISSN 1335-2660.
- RAKOVSKÝ, B. 1999. Mierový koncert „divotvorcu“ Šrí Činmoja. In: *Rozmer*. Výber najčítanejších príspevkov, 2023, roč. 26, č. 1, s. 6 – 7. ISSN 1335-2660.
- STÖRIG, J. H. 1991. *Malé dějiny filosofie*. Praha: Zvon, 1991. 653 s. ISBN 80-7113-115-6.
- ŠTRAUS, D. 2022. So slonom na pleciah. In: *Rozmer*, 2022, roč. 25, č. 4, s. 16 – 22. ISSN 1335-2660.
- ŠTRAUS, D. 2023. V zajatí Manipulácie. In: *Rozmer*, 2023, roč. 26, č. 2, s. 21 – 25. ISSN 1335-2660.

mjr. PaedDr. PhDr. ThLic. Tomáš HUĎA SchP, PhD.

Akadémia ozbrojených síl M. R. Štefánika

Demänová 393

031 01 Liptovský Mikuláš

tomas.huda@aos.sk